

Vrije Universiteit Brussel

Faculteit Ingenieurswetenschappen

Formules Fysica

Egon Geerardyn

revisie 0.1 (28 oktober 2008)

Voorwoord

Referenties

1. PROF. R. WILLEM, *Chemie: Structuur en Transformaties van de materie*, Dienst Uitgaven VUB 2006.
2. PROF. M. BIESEMANS en PROF. R. WILLEM , *Chemie: Oefeningen*, Dienst Uitgaven VUB 2006.
3. BROWN, LEMAY en BURSTEN , *Chemistry: the Central Science (10th Edition)*, Pearson Education 2006.

Inhoudsopgave

1	Golven	3
1.1	Staande Golven	3
1.2	Zwevingen	3
2	Geluid	4
3	Elektromagnetisme	4
4	Kernfysica	7
5	Quantumfysica	8
A	Het SI-stelsel	9
A.1	SI-prefixen	9
B	Conversies	10
C	Constantes	11
D	Grootte-orde en referentiewaarden	12

1 Golven

Golfbetrekking Vlakke monochromatisch golf

$$\frac{\partial^2 \Psi(x, t)}{\partial x^2} - \frac{1}{v^2} \frac{\partial^2 \Psi(x, t)}{\partial t^2} = 0$$

Vectorvorm

$$\Delta \Psi(\vec{r}, t) - \frac{1}{v^2} \frac{\partial^2 \Psi(\vec{r}, t)}{\partial t^2} = 0$$

Algemene vorm van een golf:

$$\Psi(x, t) = \Psi_1(x - vt) + \Psi_2(x + vt)$$

Harmonische oscillator

$$H(x, t) = A \sin(\kappa x - \omega t + \phi_0)$$

$$\omega = \kappa \cdot v$$

$$v \triangleq \frac{\omega}{\kappa}$$

Bij mechanische lin. HO:

$$\omega = \sqrt{\left(\frac{\kappa}{m}\right)}$$

1.1 Staande Golven

$$\text{Knoop} \quad x_K = 2n \frac{\lambda}{4}$$

$$\text{Buik} \quad x_B = (2n + 1) \frac{\lambda}{4}$$

Resonante staande golven (beide uiteinden vast)

$$\lambda_n = \frac{2l}{n}$$

Voor $n = 1$: grondtoon.

1.2 Zwevingen

$$\Psi_1 = A \sin(\kappa_1 x - \omega_1 t)$$

$$\Psi_2 = A \sin(\kappa_2 x - \omega_2 t)$$

$$\begin{cases} \kappa_1 = K + \delta\kappa \\ \kappa_2 = K - \delta\kappa \end{cases} \quad \begin{cases} \omega_1 = \Omega + \delta\omega \\ \omega_2 = \Omega - \delta\omega \end{cases}$$

$$\Psi = \Psi_1 + \Psi_2 = 2A \cos(\delta\kappa x - \delta\omega t) \sin(Kx - \Omega t)$$

Bij een transversale mechnisch golf:

$$v = k \sqrt{\frac{T}{\mu}} = k \sqrt{\frac{\text{terugroepingskracht}}{\text{inertiefactor}}}$$

2 Geluid

$$I =$$

$$\beta = 10 \log_{10} \frac{I}{I_0} \quad \text{met } I_0 = 10^{-12} \text{ W m}^{-2}$$

3 Elektromagnetisme

Samenvatting: 4 Maxwellbetrekkingen

$$\begin{aligned} \operatorname{div} \vec{E} &= \frac{\rho_{\text{alle}}}{\epsilon_0} && \text{Gauss} \\ c^2 \operatorname{rot} \vec{B} &= \frac{\vec{J}_{\text{alle}}}{\epsilon_0} + \frac{\partial \vec{E}}{\partial t} && \text{Ampère-Maxwell} \\ \operatorname{rot} \vec{E} &= -\frac{\partial \vec{B}}{\partial t} && \text{Faraday-Lenz} \\ \operatorname{div} \vec{B} &= 0 \end{aligned}$$

Coulomb

$$\vec{F}_{q(\text{tot})} = \frac{q}{4\pi\epsilon_0} \sum_{i=1}^n \frac{q_i (\vec{r} - \vec{r}_i)}{\|\vec{r} - \vec{r}_i\|^3}$$

Gauss/Maxwell 1

$$\begin{aligned} \Phi_E &= \oint_{\partial V} \vec{E}(\vec{r}) \cdot \vec{n}_u \, dS = \frac{Q_{\text{in}}}{\epsilon_0} \\ \operatorname{div} \vec{E} &= \frac{\rho_{\text{elek}}}{\epsilon_0} \end{aligned}$$

Elektrostatistische potentiaal

$$\begin{aligned} U_{\text{elek}} &= E_{p(\text{elek})} = qV \\ \vec{E} &= -\operatorname{grad} V \\ \Delta V &= -\int_{\ell} \vec{E} \cdot d\vec{\ell} \end{aligned}$$

Dipoolmoment

$$\vec{\mu}_{el} = |q|\vec{\ell} \quad \text{met } \vec{\ell} \text{ gericht van negatief naar positief}$$

Bijhorende potentieële energie

$$U(\theta) = -\vec{\mu}_{el} \cdot \vec{E}$$

Stromen

$$I = \iint_S \vec{J}_{el} \cdot d\vec{S} = \iint_S \vec{J}_{el} \cdot \vec{n}_+ \, ds$$

Lorentzkracht

$$\vec{F}_{Lo} = q \left(\vec{E} + \vec{v} \times \vec{B} \right)$$

Laplacekracht

$$\vec{F}_{La} = I \int_{\ell} d\vec{\ell} \times \vec{B}$$

Definitie magnetisch inductieveld

$$\vec{B} = \frac{\mu_0}{4\pi} \sum_i \frac{q_i \vec{v}_i \times (\vec{r} - \vec{r}_i)}{\|\vec{r} - \vec{r}_i\|^3}$$

Biot en Savart

$$d\vec{B}(\vec{r}) = \frac{\mu_0 I}{4\pi} \frac{d\vec{\ell} \times \vec{r}_{\Delta}}{\|\vec{r}_{\Delta}\|^3} \quad \text{met } \vec{r}_{\Delta} = \vec{r} - \vec{r}_i \text{ en } \ell \text{ de (boog)lengte van) geleider}$$

$$\vec{B}_{tot} = \frac{I\mu_0}{4\pi} \int_{\ell} \frac{d\vec{\ell} \times \vec{r}_{\Delta}}{\|\vec{r}_{\Delta}\|^3}$$

Cyclotron

$$f = \frac{qB}{2\pi m}$$

$$\omega_c = \frac{m}{qB}$$

Larmorstraal

$$r_L = \frac{v_{\perp}}{\omega_c} = \frac{mv_{\perp}}{qB}$$

Driftsnelheid

$$v_D = \frac{I}{Sn_e |q_e|} = \frac{I}{S\rho_{el}}$$

Potentiële energie in een magnetisch veld

$$U_{magn} = E_{p(magn)} = -\vec{\mu}_{magn} \cdot \vec{B}$$

Ampère2 (enkel bij een constante stroom!)

$$c^2 \operatorname{rot} \vec{B} = \frac{1}{\epsilon_0} \vec{J}_{alle}$$

$$c^2 \iint_S \operatorname{rot} \vec{B} \cdot \vec{n}_u dS = c^2 \oint_{\partial S} \vec{B} \cdot d\vec{\ell} = \frac{1}{\epsilon_0} \iint_S \vec{J}_{alle} \cdot \vec{n}_u dS = \frac{I_{alle}}{\epsilon_0}$$

$$\epsilon_0 \mu_0 c^2 = 1$$

Ampère-Maxwell

$$c^2 \operatorname{rot} \vec{B} = \frac{1}{\epsilon_0} \vec{J}_{alle} + \frac{\partial \vec{E}}{\partial t}$$

Faraday-Lenz

$$\frac{d}{dt} \iint_S \vec{E} \cdot \vec{n}_u \, dS = - \oint_{\partial S} \vec{E} \cdot d\vec{\ell}$$

$$\frac{\partial \vec{B}}{\partial t} = - \text{r\ddot{o}t } \vec{E}$$

Wet van Pouillet

$$R = \frac{\rho_R \ell}{A} \quad \text{met } \rho_R \text{ de resistiviteit}$$

Poynting

$$\vec{S} \triangleq \epsilon_0 c^2 (\vec{E} \times \vec{B})$$

$$\rho_{EM} = \frac{\epsilon_0}{2} \|\vec{E}\|^2 + \frac{\epsilon_0 c^2}{2} \|\vec{B}\|^2$$

Bilanvergelijking:

$$\frac{\partial \rho_{EM}}{\partial t} = - \text{div } \vec{S} - \vec{E} \cdot \vec{J}_{alle}$$

Irradiantie

$$I_{RR} = \|\vec{S}\|$$

$$\langle I_{RR} \rangle = \frac{\epsilon_0 c}{2} \|\vec{E}\|^2$$

$$\langle \rho_{EM} \rangle = \frac{\epsilon_0}{2} \|\vec{E}\|^2$$

4 Kernfysica

notaties

A_ZX

$$m({}^A_ZX) \quad \text{kernmassa}$$

$$M({}^A_ZX) \quad \text{atoommassa}$$

Massadefect

$$m_{\Delta} = Z \cdot m_p + N \cdot m_n + Z \cdot m_e - M({}^A_ZX)$$

Bindingsenergie

$$E_b = m_{\Delta} c^2$$

Druppelmodel Formule van vonc Weiszäcker

$$m({}^A_ZX) = (Zm_p + (A - Z)m_n) - a_v A + a_s A^{2/3} + a_c \frac{Z^2}{A^{1/3}} + a_A \frac{(A - 2Z)^2}{A} + \Delta$$

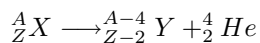
- $(Zm_p + (A - Z)m_n)$: massaterm
- $-a_v A$: volumeterm, interacties binnenin de kern
- $a_s A^{2/3}$: oppervlakteterm, interacties aan de rand
- $a_c \frac{Z^2}{A^{1/3}}$: Coulombterm: afstoting tussen verschillende protonen
- $a_A \frac{(A - 2Z)^2}{A}$: correctieterm, stabiliteit bij $N = Z$, mindere invloed bij hogere A
- Δ : symmetrieterm:

$N Z$	even	oneven
even	$\Delta = -\frac{a_p}{\sqrt{A}}$	$\Delta = 0$
oneven	$\Delta = 0$	$\Delta = \frac{a_p}{\sqrt{A}}$

Activiteit

$$A(t) = \left| \frac{dN}{dt} \right| = \lambda N(t) = \lambda N_0 e^{-\lambda t}$$

α -verval

β^- -verval

β^+ -verval

Elektronenvangst

γ -verval

5 Quantumfysica

$$X\hat{H}Y$$

1.

A Het SI-stelsel

A.1 SI-prefixen

Decimale Prefix		Waarde	Binaire Prefix		Waarde
yotta	Y	10^{24}	yobi	Yi	2^{80}
zetta	Z	10^{21}	zebi	Zi	2^{70}
exa	E	10^{18}	exbi	Ei	2^{60}
peta	P	10^{15}	pebi	Pi	2^{50}
tera	T	10^{12}	tebi	Ti	2^{40}
giga	G	10^9	gibi	Gi	2^{30}
mega	M	10^6	mebi	Mi	2^{20}
kilo	k	10^3	kibi	Ki	2^{10}
hecto	h	10^2			
deca	da	10^1			
deci	d	10^{-1}			
centi	c	10^{-2}			
milli	m	10^{-3}			
micro	μ	10^{-6}			
nano	n	10^{-9}			
pico	p	10^{-12}			
femto	f	10^{-15}			
atto	a	10^{-18}			
zepto	z	10^{-21}			
yocto	y	10^{-24}			

Opmerking: Bij binaire eenheden worden vaak de decimale prefixen gebruikt met de waarde van hun binaire tegenhanger.

B Conversies

Energie

Beschrijving	Eenheid	> omzetting >	Eenheid
Elektronvolt	$x = [\text{eV}]$	$y = x \cdot q_e $	$y = [\text{J}]$

Temperatuur

Beschrijving	Eenheid	> omzetting >	Eenheid
Celsius	$x = [^{\circ}\text{C}]$	$y = x + 273,15$	$y = [\text{K}]$
Fahrenheit	$x = [^{\circ}\text{F}]$	$y = (x + 459,67) \cdot \frac{5}{9}$	$y = [\text{K}]$
Réaumur	$x = [^{\circ}\text{Ré}]$	$y = \frac{5}{4}x + 273,15$	$y = [\text{K}]$
Rømer	$x = [^{\circ}\text{Rø}]$	$y = (x - 7,5) \frac{40}{21} + 273,15$	$y = [\text{K}]$
Rankine	$x = [^{\circ}\text{Ra}]$	$y = \frac{5}{9}x$	$y = [\text{K}]$

C Constantes

Beschrijving	Symbool	Waarde	Eenheid
Pi	π	3,141592	
Lichtsnelheid in het vacuüm	c	299792458	m s ⁻¹
Permeabiliteit vacuüm	μ_0	$4\pi \cdot 10^{-7} \approx \dots$	N A ⁻²
Permittiviteit vacuüm	ϵ_0	$8,85419 \cdot 10^{-12}$	F m ⁻¹
Gravitatieconstante	G	$6,67260 \cdot 10^{-11}$	m ³ kg ⁻¹ s ⁻²
Valversnelling	g	9,81	m s ⁻²
Gasconstante	R	8,31451	J mol ⁻¹ K ⁻¹
Constante van Avogadro	N_A	$6,0228 \cdot 10^{23}$	mol ⁻¹
Constante van Boltzman	k_B	$1,38 \cdot 10^{-23}$	J K ⁻¹
Constante van Planck	h	$6,6260693 \cdot 10^{-34}$	J s
Gereduceerde constante van Planck	\hbar	$1,0545717 \cdot 10^{-34}$	J s
Elementaire lading/Lading van het elektron	q_e	$-1,6021765 \cdot 10^{-19}$	C

$$\epsilon_0 \mu_0 c^2 = 1$$

$$k_B = \frac{R}{N_A}$$

$$\hbar = \frac{h}{2\pi}$$

D Grootte-orde en referentiewaardes

Relatieve geluidsintensiteit

Beschrijving	Waarde	Eenheid
Onhoorbaar voor de mens	0	dB
Fluisteren, ritselende bladeren	10 – 20	dB
Gesprek	60	dB
Negende van Beethoven	100	dB
Pop/Rock-festival	110	dB
Pijngrens	130	dB

Voor de mens waarneembare spectra

Beschrijving	Waarde	Eenheid
Geluidsspectrum (frequentie)	20 – 20000	Hz

Elektromagnetisch Spectrum

Beschrijving	Waarde	Eenheid
Zichtbaar licht	350 – 750	nm
Zichtbaar licht (frequentie)	450 – 750	THz
Violet	380 – 450	nm
Blauw	450 – 495	nm
Groen	495 – 570	nm
Geel	570 – 590	nm
Oranje	590 – 620	nm
Rood	620 – 750	nm

Bulkmodulus

Beschrijving	Waarde	Eenheid
Vaste stoffen en vloeistoffen	$\approx 10^{10}$	N m^{-2}
Water	$0,21 \cdot 10^{10}$	N m^{-2}
Lucht	$1,41 \cdot 10^5$	N m^{-2}

Massadichtheden

Beschrijving	Waarde	Eenheid
Water	1000	kg m^{-3}
Lucht	1,21	kg m^{-3}

Stroom

Beschrijving	Waarde	Eenheid
microchips	$10^{-12} - 10^{-16}$	A
Cathod Ray Tube	10^{-2}	A
gloeilamp	10^0	A
dodelijk voor de mens	100 – 200	mA

Resistiviteit

Beschrijving	Waarde	Eenheid
metalen	10^{-8}	$\Omega \text{ m}$
supergeleiders	≈ 0	$\Omega \text{ m}$
halfgeleiders	≈ 640	$\Omega \text{ m}$
isolatoren	$10^{10} - 10^{14}$	$\Omega \text{ m}$

Geluidssnelheden

Beschrijving	Waarde	Eenheid
v_s in lucht (20 ° C op zeeniveau)	≈ 344	m s^{-1}
v_s in lucht (15 ° C op zeeniveau)	≈ 340	m s^{-1}
v_s in lucht (0 ° C op zeeniveau)	≈ 331	m s^{-1}
v_s in water	≈ 1551	m s^{-1}
v_s in staal	≈ 5100	m s^{-1}

Energie

Beschrijving	Waarde	Eenheid
bindingsenergie	1	eV
ionisatieenergie	10	eV
elektrostatistische afstotingsenergie i.e. atoom	10^6	eV
v_s in staal	≈ 5100	m s^{-1}